

МЕЖДИННА ИНФОРМАЦИОННА ПЛАТФОРМА ЗА ПРОИЗВЕЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН РЕФЕРЕНДУМ, ПЪРВОНАЧАЛНИ СЪПКИ КЪМ ВЪВЕЖДАНЕТО НА Е-ДЕМОКРАЦИЯ И В ЧАСТНОСТ Е-РЕФЕРЕНДУМ

Мила Стефанова Тонева¹, Анелия Красиминова Цветанова-Минчева²

¹ Бургаски Свободен Университет, Център по юридически науки, e-mail: milatoneva@abv.bg

² Бургаски Свободен Университет, Център по юридически науки, e-mail: anelia.tzvetanova@gmail.com

I. Въведение

Участието на гражданите в демокрацията в момента е неефективно, неефикасно и фактор на неустойчиво управление. Въпреки политическата култура на българите съществуват редица проблеми като например: правни, социални, социално-икономически, политически и др. Нашата теза е, че **пряката демокрация е възможна тогава, когато е налице реално, активно и безпроблемно участие на гражданите в нея и в частност участието в национален референдум**. За да е гарантирано вземането на правилно и адекватно информирано решение, трябва да се намери нов начин за произвеждането на референдума например чрез въвеждане на иновативно и уникално предложение - Междинна информационна платформа за произвеждане на национален референдум (МИППНР).

II. Обстановка от правна гледна точка

Референдум произхожда от латинската дума „*referendum*”, което означава допитване до народа чрез гласуване. Проф. Ст. Стойчев определя референдума като основна и с най-голяма обществена значимост институция на пряката демокрация. Чрез него гражданите пряко, суверенно и окончателно решават с гласуване въпроси от компетентността на Народното събрание и важни въпроси от компетентността на общинските съвети.¹

От правна гледна точка участието на гражданите в демокрацията в момента е неефективно, неефикасно и фактор на неустойчиво управление, аргументите за това твърдение са следните:

- 1. От гледна точка на миналото.** В нашата история през 1922 г. по време на управлението на Александър Стамболийски се провежда първият национален референдум, който е за обявяване за виновни правителствата на Гешов, Данев и Малинов за обявените войни и последвалите ги национални катастрофи. След 1944 г. са проведени два национални референдума - през 1946 г. за премахване на монархията и за установяване на републиканско управление и през 1971 г. за приемане на Конституцията. В сега действащото управление с решение на Народното събрание от 24.10.2012 г., Обн., ДВ, бр. 83 от 30.10.2012 г. се реши да се произведе национален референдум с въпрос: „Да се развива ли ядрената енергетика в Република България чрез изграждане на нова ядрена електроцентраля?” и именно това е първият референдум след 1971 г. От това се вижда, че националните референдуми не са използвани и популяризирани в обществото.
- 2. От гледна точка на настоящето.** Правната регламентация за национален референдум се съдържа в Конституцията на Република България, Изборния кодекс и Закон за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, но дали тя е достатъчна и адекватна за нашето съвремие? Чл. 1, ал. 2 от Конституцията гласи, че

---

¹ Стойчев, Ст., Конституционно право, София, Сиела, 2002, стр. 158

„Цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в тази Конституция”. Имаме равнопоставеност на принципите на пряката и представителна демокрация. Въз основа на чл. 1, ал. 3 от Конституцията правото на гражданите не може да се ограничава във връзка с прякото участие в управлението на страната, а напротив трябва да се създадат условия за пълноценно упражняване на това тяхно право от самите институции. В раздел II от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление се урежда и националният референдум. В тази връзка чл. 10, ал. 1 гласи, че предложение до Народното събрание за произвеждане на национален референдум може да бъде направено от изброените от т. 1 до т. 5. Горепосочените правила и принципни идеи трябва не само да съвпадат, но и взаимно да се допълват. С оглед на това разбиране изброените в чл. 10, ал. 1, т. 1-т. 5 трябва да си взаимодействат, като институциите трябва да създадат условия за пълноценно упражняване правото на гражданите за произвеждане на национален референдум.

Трябва да се намери нов начин за взаимодействие на държавните органи и гражданите, както и да се премахнат ограниченията между тях, за да се постигне ефикасно и устойчиво управление.

3. **От гледна точка на бъдещото развитие напред.** Правната регламентация за национален референдум не е достатъчна и адекватна към променящата се действителност. Самото общество се развива и придобива едно ново качество на така нареченото информационно общество², затова развитие трябва да има и в пряката демокрация и в частност в референдума. Те трябва да придобият едно ново значение, а именно е-демокрация и е-референдум. Електронната демокрация представлява подкрепа и насърчаване на демокрацията, на демократичния процес и институциите. Тя се свързва с участието на гражданите във функционирането на държавата и управлението, но не е друг вид демокрация. Една от основните области на е-демократията е именно и е-референдум.³

Но тук възниква въпросът до каква степен обществото и институциите са подготвени за е-референдум и не трябва ли да съществува един преходен период.

Изводи:

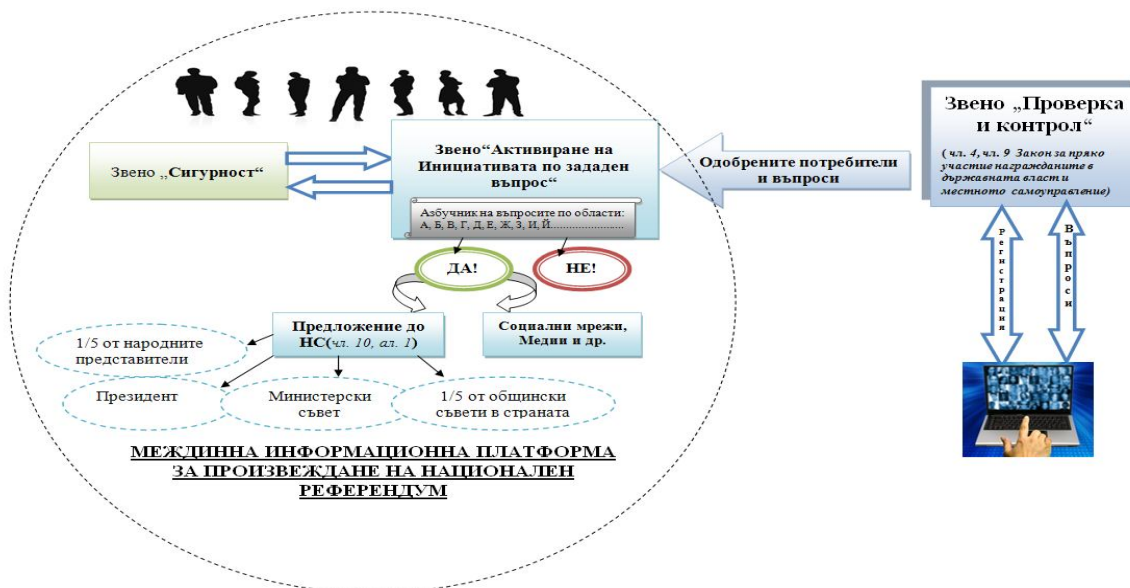
- 1) **националните референдуми не са използвани и популяризирани в обществото;**
- 2) **правната регламентация не е достатъчна и адекватна за нашето съвремие;**
- 3) **трябва да съществува един преходен период към промяна.**

III. Междинна информационна платформа за произвеждане на национален референдум за гарантирано вземане на информирано решение от гражданите

Нашето иновативно решение за горепосоченото е въвеждането на Междинна информационна платформа за произвеждане на национален референдум. Опцията за практикуване на пряка демокрация чрез Междинна информационна платформа за произвеждане на национален референдум би било една модерна форма и процедура, даваща възможност на гражданите реално да участват в обществените дела и да решават важни проблеми на управлението. Общата схема за МИППНР е показана на Фиг.1.

² Кискинов, В., Новите качества на правото в информационното общество, сп. Съвременно право, бр. 1, 2006

³ Михайлова- Големинова, С., Актуални въпроси на електронната демокрация, сп. Правен свят, 2012

Фиг. 1 Междинна информационна платформа за произвеждане на национален референдум

МИППНР представлява изграждането на е-платформа с помощта на информационни технологии, посредством която регистрираният гражданин, имащ право на гласуване, може да предлага и гласува въпроси, свързани с произвеждането на национални референдуми. Впоследствие одобрените въпроси над определеното мнозинство ще бъдат предоставени от Платформата на органите с възможност за предложение до Народното събрание, както и до гражданската инициатива и инициативния комитет на гражданите.

Целевата група е голям кръг от субекти, пряко засегнати от създаването и въвеждането на Платформата като например: различни обществени групи в политическия живот, гражданите, държавни институции, потребители, правителствени и неправителствени организации и т.н. **Общата цел** е активно участие на гражданите в демократичното управление на Република България чрез използване на Платформата и поставяне на началото на пътя на национален референдум към е-демократия. **Конкретните цели** са ангажирането на националните институции в Република България за създаване, внедряване и въвеждане на Платформата и ангажиране на обществото и в частност отделния гражданин за участие и използване на Проекта като ефективен посредник между тях.

IV. Заключение

Нашето предложение за бъдещо развитие напред е, че трябва да съществува един преходен период на промяна, който може да се осъществи чрез изграждането на Междинна информационна платформа за произвеждане на национален референдум с помощта на информационни технологии, посредством която регистрираният гражданин, имащ право на гласуване, може да предлага и гласува въпроси, свързани с произвеждането на национални референдуми. Впоследствие одобрените въпроси над определено мнозинство ще бъдат предоставени от Платформата на органите с възможност за предложение до Народното събрание, както и до гражданската инициатива и инициативния комитет на гражданите. Иновативно за Република България е изграждането на е-платформа чрез интердисциплинарното обединяване на правни науки и информационни технологии, като ползите от въвеждането и реализирането на този уникален за страната проект чрез е-платформа биха били огромни за институциите, организациите, държавата, обществото и гражданите и биха послужили за пример и на други страни членки на Европейския съюз.